

Comparison of the Learning Process of Prepositions from the Perspective of the Radial Network in Children of Age Groups A and B [In Persian]

Fateme Moeini¹ , Maryam Irajii^{2*} , Foroogh Kazemi³

1. PhD Student of Linguistics, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. Assistant Professor of Linguistics, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
3. Associate Professor of Linguistics, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

*Corresponding author: Mirajii180@gmail.com

Received: 01 May, 2024

Revised: 30 May, 2024

Accepted: 15 Jun, 2024

ABSTRACT

One of the topics raised in cognitive linguistics is the topic of radial network. The purpose of this study aimed to comparison of the learning process of prepositions (from, in, to and with) from the perspective of the radial network in children of age group A and B by the theory of stages of child development and language learning. In should be mentioned that the radial network has not been sufficiently focused on by cognitive linguistics. The results of this research can have a great impact on children's fiction literature and fiction writers in the field of children can use the results of this research. The present study was descriptive _analytical in the theoretical framework of cognitive semantics. The statistical population includes 40 children from 2 and 9 years. To collect the data, children's natural speech was used the field method (Instagram videos). The research results show that the preposition "to" with the meaning of addressing someone has the highest frequency in age groups A and B. From the point of view of Bruner's cognitive theory, children in age group A are in the stage of movement and image representation and in age group B are in the stage of symbolic representation. A radial network is a term used to describe a collection of words that are interconnected through their meanings, concepts, and expressions. These words possess multiple definitions and are categorically related radially. Within this framework, a single meaning is designated as the primary or archetypal meaning, while alternative meanings are situated around it, akin to rays radiating out from a central, exemplary core.

Keywords: Cognitive Linguistics, Cognitive Semantics, Redial Network, Bruner's Cognitive Theory (1995), Stages of Cognitive development.

مقایسه روند فراگیری حروف اضافه از منظر شبکه شعاعی در کودکان گروه سنی الف و ب

فاطمه معینی ۱، مریم ایرجی ۲*، فروغ کاظمی ۳

۱. دانشجوی دکتری تخصصی زبان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. استادیار گروه زبان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳. دانشیار گروه زبان‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

*نویسنده مسئول مقاله Email: Miraji180@gmail.com

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۶

اصلاح: ۱۴۰۳/۰۳/۱۰

دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۲۲

چکیده

یکی از مباحث مطرح شده در زبان‌شناسی شناختی بحث شبکه شعاعی است. اصطلاح شبکه شعاعی برای نخستین بار توسط جورج لیکاف و بروگمان مطرح شد. شبکه شعاعی به گروهی از کلمات گفته می‌شود که از نظر معنا، مفهوم و تعبیر شبکه‌ایی را تشکیل می‌دهند؛ کلماتی که هم معنایی گوناگون دارند و هم به صورت شعاعی دارای مقولات مرتبط هستند. در این نظریه، یک معنا به عنوان معنای مرکزی یا سرنمون می‌باشد و معنای دیگر مانند شعاع‌هایی که از معنای اصلی و پیش‌نمونه ساطع شده‌اند در حاشیه قرار می‌گیرند. در بررسی وضع موجود روی شبکه شعاعی کارهای محدودی انجام گرفته است، نگارنده خللی را در ادبیات کودکان مشاهده می‌کند. به این ترتیب که ادبیات کودکان در زمینه شبکه شعاعی در کانون توجه زبان‌شناسان شناختی قرار نگرفته است. داستان‌نویسان در حوزه کودکان می‌توانند از دستاوردهای این پژوهش استفاده کنند. هدف از این پژوهش مقایسه روند فراگیری حروف اضافه (از، در، به و با) از منظر شبکه شعاعی در کودکان گروه سنی الف و ب، به وسیله نظریه مراحل رشد و یادگیری زبان کودک است. تحقیق حاضر به شیوه توصیفی-تحلیلی در چارچوب نظری معنی‌شناسی شناختی می‌باشد. جامعه پژوهش شامل ۴۰ کودک از سنین ۲ تا ۹ سال است که برای هر سن به صورت مجزا ۵ کودک انتخاب شده است. برای گردآوری داده‌های این پژوهش یعنی بررسی گفتار طبیعی کودکان از روش میدانی (فیلم‌های اینستاگرا) استفاده شده است. علت پرسامد یا کم‌سامد بودن داده‌ها با استفاده از نظریه مراحل رشد زبان کودک (برونر ۱۹۹۵) تعیین گردیده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که حرف اضافه "به" با معنای "مخاطب قرار دادن کسی یا ارتباط با کسی یا چیزی" بالاترین بسامد را در گروه سنی الف و ب دارد. علت بسامد بالای این حرف اضافه به این دلیل است که کودکان در این دو گروه سنی هدفشان از صحبت کردن ایجاد ارتباط با افراد می‌باشد. آنها می‌خواهند بیشتر با مخاطبان

ارتباط برقرار کنند. در گروه سنی "الف" حرف اضافه "در" پایین‌ترین بسامد را در بین حروف اضافه دیگر دارد. به این دلیل که کودکان هنوز مفهوم حجم و گنجایش را به طور کامل درک نمی‌کنند به همین دلیل کمتر از این حرف اضافه استفاده می‌کنند. از دیدگاه نظریه شناختی برونر کودکان در گروه سنی الف در مرحله بازنمایی حرکتی و تصویری هستند. و در گروه سنی ب در مرحله بازنمایی نمادی قرار دارند.

واژگان کلیدی: زبان‌شناسی شناختی، معنی‌شناسی شناختی، شبکه شعاعی، نظریه شناختی برونر، مراحل رشد شناختی.

۱. مقدمه

شبکه شعاعی^۱ روشی گرافیکی برای نشان دادن مفاهیم است که در بردارنده مجموعه‌ایی از گره‌ها و روابط می‌باشد. این گره‌ها مفاهیم و پیوندهای روابط میان آن معانی را نشان می‌دهد (ایوانز و گرین، ۲۰۰۶: ۳۳۲). گروهی از کلمات از نظر معنا، مفهوم و تعبیر شبکه‌ای را تشکیل می‌دهند، که به آن شبکه شعاعی می‌گویند.

در بررسی وضع موجود پیرامون شبکه شعاعی کارهای محدودی حول محور شبکه معنایی انجام گرفته است. گلفام و همکاران (۱۳۸۸) به بررسی شناختی حرف اضافه "از" با ارائه یک شبکه معنایی از این حرف اضافه به مقایسه رویکرد شناختی با رویکرد سنتی پرداخته است. رضی نژاد و فرمانده بحری (۱۴۰۰) حرف اضافه "تا" را در شبکه معنایی منسجم با مفاهیم گوناگون حول یک معنای پیش‌نمونه، معنای انتها و پایان (زمان، مکان یا امری) در قالب ساختار شعاعی معرفی می‌کنند. ایوانز و تایلر^۲ (۲۰۰۳) در پژوهشی به بررسی برخی از حروف اضافه پرداختند و محور اصلی پژوهش آنها روی تحلیل معنایی حروف اضافه و تعیین مفهوم سرنمون است. تجیز ماروف^۳ (۲۰۱۲، ۲۰۰۶) پیشوندهای فعلی -por-,pre-,nad- در زبان بلغاری را از منظر زبان‌شناسی شناختی به منظور نشان دادن شبکه معنایی، معنای پیش‌نمونه و حاشیه‌ایی این پیشوندها مورد بررسی قرار داده است. در این پژوهش‌ها به علت، پرسامد یا کم‌بسامد بودن معانی اشاره نشده است. این تحقیق سعی دارد روند فراگیری حروف اضافه را از منظر شبکه شعاعی در کودکان گروه سنی الف و ب، با استفاده از نظریه مراحل رشد و فراگیری زبان کودک^۴ برونر^۵ بررسی کند. نگارنده خللی را در ادبیات کودکان مشاهده می‌کند. به این ترتیب که ادبیات کودکان در کانون توجه زبان‌شناسان شناختی قرار نگرفته است. داستان‌نویسان در حوزه کودکان می‌توانند از دستاوردهای این پژوهش استفاده کنند.

پرسش‌ها و فرضیه‌های پژوهش:

۱. علت عدم کاربرد حروف اضافه در گفتار کودکان دو ساله چیست؟

۲. به چه علت کودکان ابتدا حروف اضافه مکانی^۶ را فرامی‌گیرند؟

فرضیه اول. یادگیری حروف اضافه بخش مهمی از رشد دستوری و شناختی کودک محسوب می‌شود، رشد این بخش هنوز در کودک دو ساله کامل نشده است. به همین دلیل کودکان دو ساله از حروف اضافه در گفتارشان استفاده نمی‌کنند.

فرضیه دوم. یکی از اولین و مهمترین دستاوردهای شناختی ما از آغاز تولد، فهم اشیا و نحوه ارتباط آنها در مکان و فضای فیزیکی است بنابراین کودکان حروف اضافه مکانی را زودتر فرا می‌گیرند.

۱-۱. روش کار

پژوهش حاضر به شیوه‌ی توصیفی-تحلیلی در چارچوب نظری معنی‌شناسی شناختی^۷ می‌باشد. برای گردآوری داده‌ها از روش میدانی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش کودکان گروه سنی الف و ب را شامل می‌شود. در ابتدا نگارنده فیلم‌های فضای مجازی (اینستاگرام)، مربوط به گفتار طبیعی کودکان را ذخیره کرده است. در این فیلم‌ها سن کودکان مشخص شده است و این روند پژوهش را برای نگارنده آسان‌تر می‌کند. فیلم‌ها توسط نگارنده به مدت ۲۰۰ ساعت یک به یک مشاهده می‌شود به این دلیل که کودکان در گفتارشان از حالت‌های احساسی نظیر غم، شادی، ترس، هیجان زدگی و... استفاده می‌کنند. به علت ازدیاد فیلم‌ها تنها کودکانی انتخاب می‌شوند که در گفتارشان بیشتر از حروف اضافه استفاده کرده باشند. کودکانی که از حروف اضافه استفاده نکرده‌اند حذف شدند. از میان ۸۰ کودک ۴۰ مورد به شکل تصادفی انتخاب شده است. در بررسی گفتار طبیعی کودکان برای سنین ۲ تا ۹ سال به طور مجزا ۵ کودک انتخاب شده است. به علت تعداد زیاد جملات تنها ۶۷ جمله مورد بررسی واقع شد. در گفتار آنها جملاتی که دارای حروف اضافه (از، در، به و با) و مشتقات آن هستند مورد بررسی قرار گرفت. در هر زبان با توجه به خاصیت هم‌معنایی واژگان یک واژه یا حرف اضافه با توجه به بافت در جملات مختلف دارای معنای متعددی است. در اکثر زبان‌های دنیا با توجه به ویژگی زایا بودن زبان، یک واژه فقط دارای یک معنای مشخص و معین نیست. یک واژه دارای مجموعه‌ایی از معانی متفاوت است که با توجه به بافت در جملات مختلف معانی متفاوتی پیدا می‌کند. نگارنده سعی دارد با استفاده از فرهنگ سخن (انوری، ۱۳۸۱) ابتدا معانی مختلف حروف اضافه را بررسی کند و با توجه به بافت جملات، معانی صحیح حروف اضافه را استخراج نماید. در مرحله بعد نمودار شبکه‌ی شعاعی رسم می‌شود. در گام بعدی پژوهشگر به سراغ شمارش معانی مختلف می‌رود و با شمارش دقیق معانی حروف اضافه پربسامد یا کم‌بسامد بودن آنها مشخص می‌شود و مقایسه‌ایی بین پربسامد یا کم‌بسامد بودن حروف اضافه در گروه سنی الف و ب صورت می‌پذیرد. درگام آخر علت و چگونگی پربسامد یا کم‌بسامد بودن داده‌ها با استفاده از نظریه مراحل رشد و یادگیری زبان کودک تعیین می‌شود.

گردد. این توضیح کاملی درباره‌ی تجزیه و تحلیل گفتارهای طبیعی کودکان و بررسی حروف اضافه از منظر شبکه‌ی شعاعی بود. این پژوهش بر پایه نظریه رشد شناختی برونر پیش رفت و در نظر دارد با کمک این نظریه مراحل رشد زبان کودک را بررسی کند. در پایان راهکارهایی را به نویسندگان کتاب‌های داستان کودک ارائه دهد که با کمک آنها بتوانند داستان‌ها را به گونه‌ای بنویسند که در مسیر ارتقا رشد زبانی کودک باشد و به رشد زبانی کودک کمک کند.

۱-۲ پیشینه پژوهش

گلفام و یوسفی‌راد (۱۳۸۵) به بررسی حروف اضافه مکانی در چارچوب شناختی پرداخته‌اند. این دو نویسنده در پایان حرف اضافه "در/توی" را در چارچوب شناختی مورد بررسی قرار داده‌اند. آنها بیان می‌دارند. آنها توانستند با بیانی واضح و گویا حروف اضافه مکانی را با کمک رویکرد شناختی از جمله انطباق، طرحواره^۸، شکل و زمینه،... توصیف کنند. گلفام و همکاران (۱۳۸۸) به بررسی شناختی حرف اضافه "از" می‌پردازند. این پژوهش با ارائه یک شبکه معنای^۹ از حرف اضافه "از" به مقایسه رویکرد شناختی با رویکرد سنتی پرداخته است. در پایان پژوهشگران این تصور را که معانی حروف اضافه کاملاً دلخواهی هستند را رد می‌کنند. رضی نژاد و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی حرف اضافه "پیش" در چارچوب شناختی پرداخته‌اند. این حرف اضافه دارای یک شبکه معنایی منسجم است که در آن مفاهیم گوناگون حرف اضافه "پیش" حول محور یک معنای سرنمونی^{۱۰} در قالب ساختاری شعاعی قرار می‌گیرد. معنای پیش نمونه و سرنمونی حرف اضافه "پیش" بودن یا حضور داشتن کسی یا چیزی در مکانی می‌باشد.

رضی نژاد و فرمانده بحری (۱۴۰۰) حرف اضافه "تا" را به عنوان یکی از اصلی‌ترین حروف اضافه زبان فارسی در چارچوب شناختی معرفی می‌کنند. در شبکه معنایی منسجم این حرف اضافه مفاهیم گوناگون حول یک معنای پیش نمونه، معنای انتها و پایان (زمان، مکان یا امری) در قالب ساختار شعاعی قرار گرفته است. بادامدروی و الیاسی (۱۴۰۱) به مقایسه تأثیر رویکرد شناختی نسبت به روش سنتی بر یادگیری برخی از مفاهیم پربسامد حرف اضافه "به" در زبان فارسی می‌پردازند. آنها بیان می‌دارند که نتایج این تحقیق نشان داد که بین عملکرد فارسی‌زبانانی که به روش شناختی آموزش داده شدند در مقایسه با زبان‌آموزان روش سنتی تفاوت معناداری وجود دارد. در خصوص پژوهشگران خارجی، اولین بررسی حروف اضافه از دیدگاه مطالعات شناختی به اوایل دهه (۱۹۸۰) می‌رسد. در این برهه از زمان تعدادی از زبان‌شناسان شناختی حروف اضافه انگلیسی را از دیدگاه شناختی مورد تحلیل قرار دادند. در این تحلیل‌ها حرف اضافه رابط میان دو عنصر را رمزگذاری می‌کرد که در این رابطه عنصر مورد تمرکز، گذرنده^{۱۱} نامیده می‌شد و عنصری که پس‌زمینه قرار می‌گرفت مرزنا^{۱۲} گفته می‌شد. لیکاف و جانسون^{۱۳} (۱۹۸۷) آنها را طرحواره نامیدند.

ایوانز و تایلر (۲۰۰۳) در پژوهشی به بررسی برخی از حروف اضافه پرداختند و محور اصلی پژوهش آنها روی تحلیل معنایی حروف اضافه و تعیین مفهوم سرنمون است. پژوهشگران بیان می‌دارند میان این حروف اضافه علاوه بر عنصر گذرنده (TR) و عنصر مرزما (LM) روابط مکانی-فضایی حاکم است. در حقیقت رابطه مکانی-فضایی عنصر گذرنده (TR) و عنصر مرزما (LM) را به هم مرتبط می‌سازد.

تچیز ماروف (Tchizmarova) (۲۰۱۲، ۲۰۰۶) زبان‌شناس بلغاری پیشوندهای فعلی -por، -pre، -nad، در زبان بلغاری را از منظر زبان‌شناسی شناختی به منظور نشان دادن شبکه معنایی و معنای پیش نمونه و حاشیه‌ایی این پیشوندها مورد بررسی قرار داده است. معنای مرکزی مشترکی که شبکه معنایی پیشوندهای -por، -nad دارند ناشی از مفهوم فضایی مرکزی است. عبدالله^{۱۴} (Abdalla) (۲۰۲۱) این پژوهش را با هدف روشن کردن مشکلات دانشجویان دانشگاه سعودی در استفاده از حروف اضافه انگلیسی صحیح انجام شده است. عبدالله در پایان به این نتیجه دست می‌یابد. دانشجویان عربستانی در استفاده از حروف اضافه صحیح بعد از افعال و در تشخیص عبارت اضافه ای درست با مشکل مواجه شدند. او در پایان برای حل این مشکلات توصیه‌هایی می‌کند. دانشجویان باید در استفاده از حروف اضافه انگلیسی به طور کلی تجدید نظر کنند. آنها نیاز به تمرین بیشتری در استفاده از حروف اضافه بعد از افعال خاص دارند.

فهمی اعجمی^{۱۵} (۲۰۲۲) به تحلیل سه حرف اضافه مکانی زبان انگلیسی از جمله above (بالا)، on (روی) و over (بیش) در چارچوب معنی‌شناسی شناختی می‌پردازد. او در پایان عنوان می‌کند نتایج این آزمایش اثربخشی^{۱۶} رویکرد زبان‌شناسی شناختی را ثابت کرد و نشان داد در به دست آوردن درک دقیق حروف اضافه مذکور این رویکرد می‌تواند موثر باشد.

مستقیم، عارفین، موکیت و خولیک^{۱۷} (۲۰۲۳) بیان می‌دارند سوره سجده یکی از سوره‌هایی است در مکه نازل شده و دارای ۹۶ حرف اضافه است. این حروف اضافه دارای معانی متفاوتی هستند. در این سوره حروف اضافه‌ای مانند: "از"، "لام"، "در"، "بع"، "به"، "رو" و "الف" دارای معانی مختلفی است. این پژوهشگران در پایان اذعان می‌دارند معانی مختلف حروف اضافه عبارتند از: بیان جنسیت، غیرضروری، قیدی، جایگزین کردن آغاز هدف در مکان، شرایط مکانی استعاری، مربوط به موقعیت، زمان واقعی، مکان واقعی، برتری، تشبیه، علیت، همراه و استعاره متعالی.

۲ چارچوب نظری

زبان‌شناسی شناختی^{۱۸} شاخه‌ایی نو و جدید از دانش زبانی است که در سال‌های ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ پا به عرصه ظهور گذاشت و به این دلیل که با علوم دیگری چون عصب‌شناسی، هوش

مصنوعی، روانشناسی و فلسفه در ارتباط است یکی از نگرش‌های مهم و اساسی علم زبان‌شناسی محسوب می‌شود. (ایوانز و گرین، ۲۰۰۶: ۳).

در سال ۱۹۸۰ لیکاف در مخالفت با جایگاه معنا در زبان‌شناسی زایشی، علمی به نام معنی-شناسی شناختی را شکل داد. به قول لانگاکر^{۱۹} معنای یک عبارت را نمی‌توان به ذکر مشخصه‌هایی عینی موقعیت مربوط به آن عبارت تغییر داد، این مورد یکی از ادعاهای اساسی معناشناسی شناختی است. اینکه فرد چگونه موقعیت مربوط را منطبق و آن را برای مقاصد بیانی تصور کند برای معناشناسان زبانی بسیار اهمیت دارد (لانگاکر، ۲۰۰۲: ۳۱۵).

گروهی از کلمات از نظر معنا، مفهوم و تعبیر شبکه‌ایی را تشکیل می‌دهند، که به آن شبکه شعاعی می‌گویند. زبان‌شناسان شناختی معتقدند ارتباط معانی گوناگون واژه‌ها می‌تواند با شبکه‌های شعاعی در ارتباط باشد. این گروه از معنی‌شناسان هنگامی که معنا را به صورت شبکه‌ایی در نظر بگیرند به آن نام شبکه شعاعی معنا می‌گویند.

مدل شبکه شعاعی را بروگمن و لیکاف^{۲۰} اینگونه شرح می‌دهند: کلماتی که هم معانی گوناگون دارند و هم به صورت شعاعی دارای مقولات مرتبط هستند. هر کدام از معانی می‌توانند دارای ساختار پیش‌نمونه‌ای پیچیده باشند. این معنای پیش‌نمونه که عضو مرکزی مقوله شعاعی است می‌تواند یک مدل شناختی ایجاد و معانی غیر مرکزی را انگیزه کند. معانی دیگری که از معنای اصلی بسط یافته‌اند در حوالی مقوله مرکزی به وسیله پیوندهایی مثل طرحواره‌های تصویری، استعاره، مجاز و جزء آن به یکدیگر مرتبط می‌شوند (لیکاف، ۱۹۸۷ و بروگمن و لیکاف، ۱۹۸۸). به عبارت دیگر در این شبکه شعاعی، معنای سرنمون در مرکز قرار می‌گیرد و معانی دورتر از معنای پیش‌نمونه در حواشی قرار می‌گیرند. در مقوله شعاعی نیز مفهومی به عنوان مفهوم اصلی و پایه در ارتباط با مفاهیم دیگری سازمان‌بندی شده است. در مورد واژه نیز اینگونه عنوان می‌شود که معنای اصلی یا همان سرنمون، در مرکز این مقوله واقع می‌شود و معانی دورتر از معنای اصلی در اطراف آن معنای پیش‌نمونه هستند (راسخ مهند، ۱۳۸۹: ۵۷).

لیکاف در بررسی چند معنایی بر اساس نظریه مقولات شعاعی بیان می‌دارد، در این نظریه، یک معنا به عنوان معنای مرکزی یا سرنمون می‌باشد و معانی دیگر مانند شعاع‌هایی که از معنای اصلی و پیش‌نمونه ساطع شده‌اند در حاشیه قرار می‌گیرند. در اینجا شبکه‌ای از معنا شکل می‌گیرد که به آن شبکه شعاعی می‌گویند. (لیکاف، ۱۹۸۷: ۴۱۶).

شعاعی بودن که یکی از ویژگی‌های مقوله‌های زبانی است را می‌توان یکی از نتایج رویکرد مقوله‌بندی به حساب آورد. این مفهوم با دیدگاه کلاسیک مقوله‌بندی در تضاد است؛ بدین گونه که تنها عضوی می‌تواند به مقوله تعلق داشته باشد که تمام شرایط تعریف شده برای مقوله را دارا باشد (بروگمن و لیکاف، ۱۹۸۸).

توصیف معنایی حروف اضافه یکی از مسائل زبان‌شناسی شناختی و معنی‌شناسی شناختی می‌باشد. اکثر واژگان دارای معانی متفاوتی هستند. یکی از آنها حروف اضافه است که در تمام زبان‌ها از معانی زیادی برخوردار است. این معانی به صورت منظم و قاعده‌مند از حوزه فیزیکی به حوزه انتزاعی در حال افزایش هستند. (زاهدی و محمدی زیارتی، ۱۳۹۰: ۶۸).

در زبان‌شناسی سنتی بیشتر معنای محسوس و فیزیکی حروف مدنظر است اما در معنی‌شناسی شناختی معنای انتزاعی مورد توجه است. در معنی‌شناسی شناختی معانی دیگر به معنای هسته‌ای یا اصلی ختم می‌شود که این معانی فرعی با معنای هسته‌ای شباهت خانوادگی دارند (مشکین‌فام و دهقانی: ۴-۵).

یکی از نظریه‌پردازان شناختی جروم برونر است. برونر در مطالعات و مشاهدات خود به این نتیجه رسید که کودکان بعد از طی کردن چند مرحله رشد شناختی که این مراحل با هم متفاوتند، قادرند در ذهن خود جهان هستی را تصور کنند. این مراحل رشد شناختی در نظریه برونر عبارت است از: (۱) مرحله حسی-حرکتی (۲) مرحله تصویری-شمایلی (۳) مرحله نمادی-اختیاری (برونر، ۱۹۹۵).

نخستین مرحله رشد شناختی در نظریه برونر مرحله بازنمایی حرکتی^{۲۱} است. در این مرحله کودکان هر آنچه را می‌بینند با محرک‌های حرکتی و عملی به آن پاسخ می‌دهند. مرحله تصویری: وقتی که کودک توانایی آن را پیدا می‌کند تا با کمک تصاویر ذهنی تصویری از جهان پیرامونش بسازد، بازنمایی تصویری^{۲۲} یا شمایلی امکان‌پذیر می‌شود. مرحله آخر این رشد شناختی مرحله بازنمایی نمادی^{۲۳} است که در این مرحله کودک با استفاده از نظام‌های اختیاری یا نمادی مانند زبان یا علائم ریاضی این مرحله را فرا می‌گیرد.

۳. تجزیه و تحلیل داده‌ها

۳-۱ بررسی شبکه شعاعی حروف اضافه در گروه سنی الف: (کودکان ۲ تا ۵ سال)

کودکان دوساله از حروف اضافه استفاده نمی‌کنند و تنها از حالت‌های احساسی برای برقراری ارتباط با دیگران بهره می‌برند.

۱. ماشین میخوام (حالت تقاضا کردن)

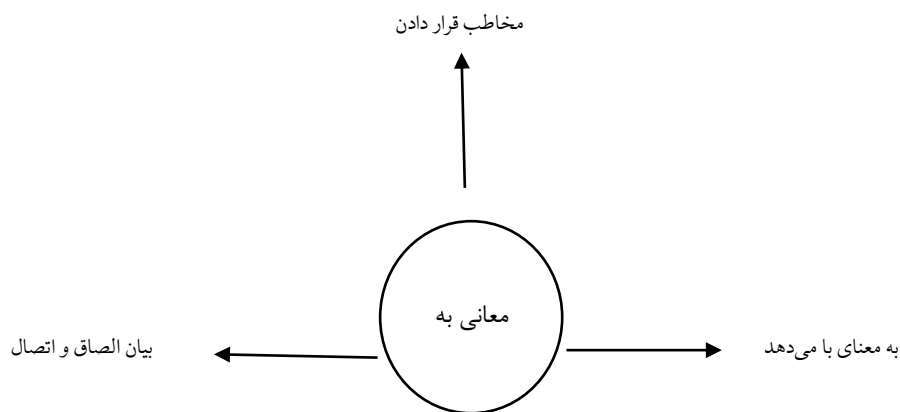
واژه "میخوام" حالت خواستن و تقاضا کردن را نشان می‌دهد.

۲. پشه زده (حالت ناراحتی)

واژه "زده" به معنای نیش زدن است که موجب ناراحتی کودک شده است.

۳. میخوام اینجا بمونم (حالت لجبازی)

در این جمله واژه "میخوام" حالت خواستن از روی اجبار و پافشاری را نشان می‌دهد. واژه "اینجا" قید مکان است ولی کودک برای تأکید از آن استفاده می‌کند چون درکی از مفهوم قید ندارد. والدین فکر می‌کنند کودک دو ساله آنها لجباز شده اما روانشناسان کودک معتقدند این قسمتی از روند رشد کودک به سمت استقلال بیشتر است. کودکان ۳ تا ۵ سال برای برقراری ارتباط هم از حالت‌های احساسی و هم از حروف اضافه استفاده می‌کنند.

شکل ۱. نمودار شبکه شعاعی حرف اضافه "به" گروه الف

۳-۱-۱ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه به

مخاطب قرار دادن کسی یا ایجاد ارتباط با کسی یا چیزی:

۴. گناه دارم چرا نمیدی به من (حالت ناراحتی)

اصطلاح "گناه دارم" حالت ناراحتی و غمگین بودن کودک را نشان می‌دهد. کودک با این اصطلاح می‌خواهد توجه مخاطبش را جلب کند.

۵. چرا گناه دارم به من چرا نمیدی (حالت پرسشی)

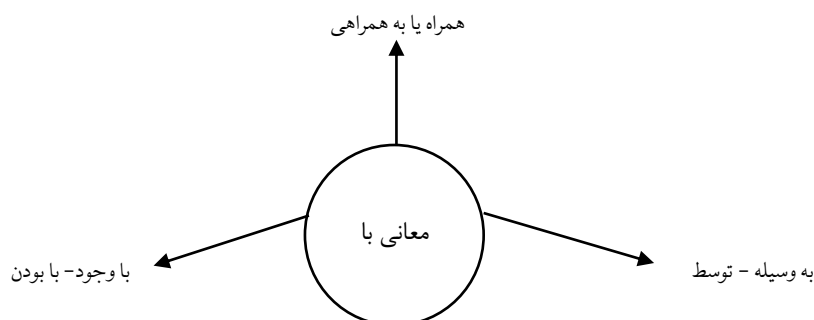
"چرا" بیانگر حالت پرسشی کودک است. کودک با بیان جمله "گناه دارم من" با خودش همدردی می‌کند.

کودکان سه‌ساله در این پژوهش به تقلید از والدین خود از حرف اضافه استفاده می‌کنند.

۶. مادر: به حرفت گوش داد / کودک: نه، گوش نداد به حرفام (حالت غم)

- اینکه مخاطب به حرف کودک گوش نداده باعث ناراحتی کودک شده است.
۷. مادر: به چی توجه نمی‌کنم کودک: به من (با عصبانیت)
کودک در این فرایند ارتباط نتوانسته توجه مادر را به خود جلب کند و این باعث عصبانیت او شده است.
۸. مامان جانم به بابا حامد زنگ بزن بگو دوباره گیللاس بخره (حالت دستور دادن)
افعالی مانند زنگ بزن و بگو جزء افعال دستوری محسوب می‌شوند.
۹. امام رضا بهش گفت یه بچه گرسنه داره (حالت ترحم و دلسوزی)
بچه گرسنه آهو موجب دلسوزی کودک شده است.
۱۰. نگاه کن بابا به کسی نگو دوستت دارم (حالت خواهش و تقاضا)
کودک با گفتن جمله "نگاه کن بابا" سعی دارد نظر پدر را به خودش جلب کند. با بیان جمله "به کسی نگو دوستت دارم" از پدرش خواهش می‌کند که فقط به او بگوید که دوستش دارد.
۱۱. به هیچ کس نگو دوستت دارم حتی به مامان (حالت حسادت)
کودک به پدرش می‌گوید فقط مرا دوست داشته باش و با گفتن جمله "به هیچ کس نگو حتی به مامان" حسادت خود را نسبت به همه افراد حتی به مادرش نشان می‌دهد.
۱۲. بلند بشم پیام بهت غذا بدم (حالت هیجان زدگی)
جمله "بلند بشم" و "پیام بهت غذا بدم" بیانگر حالت هیجان زدگی کودک می‌باشد.
۱۳. بذار یه چیزی بهت بگم، اینا ول کن (حالت اجازه گرفتن)
در این جمله معنی فعل "بذار" یعنی اجازه بده. کودک با این روش برای خودش زمان می‌خرد که مادرش گیللاس نخورد.
۱۴. خب زری من بهت میدم (حالت وعده دروغ دادن یا همان گول زدن)
کودک با گفتن جمله "من بهت میدم" قصد فریب مادر را دارد و به مادر وعده دروغ می‌دهد برای بیان الصاق و اتصال:
۱۵. وقتی لاکی به پشت میزش رسید گفت شاید مامان عصبانی بشه (حالت ترس)
ترس کودک از این است که فکر می‌کند مادرش از دست او عصبانی می‌شود
۱۶. پای مامانه به طناب گیر کرد (حالت ناراحتی)
گیر کردن پای مادر به طناب باعث ناراحتی کودک می‌شود. در این جمله اتصال به وسیله‌ای مانند طناب صورت گرفته است، بنابراین حرف اضافه "به" اتصال به ابزار را نشان می‌دهد.
"به" معنای "با" می‌دهد:
۱۷. سلام دوستای گلم وقتتون بخیر (حالت مودبانه)

واژه ای مانند: سلام و اصطلاحی مانند: وقتتون بخیر حالت ادب کودک را نشان می دهد. اصطلاح "وقتتون بخیر" یعنی وقتتون با خیر و خوشی همراه باشد. پربسامدترین معنای حرف اضافه به: مخاطب قرار دادن کسی یا ایجاد ارتباط با کسی یا چیزی. کم بسامدترین معنای حرف اضافه به: "به" معنای "با" می دهد.

شکل ۲. نمودار شبکه شعاعی حرف اضافه "با" گروه الف

۳-۱-۲ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه با

همراه - به همراهی:

۱۸. او مدیم عدددارو یاد بگیریم با هم

حرف اضافه "با" در این جمله به نوعی همکاری اشاره می کند.

۱۹. مامانه با بچه اش دارن علف می خورن (جمله خبری)

این حرف اضافه در این جمله همراه بودن بچه با مادر را نشان می دهد.

به وسیله - توسط:

۲۰. با چه زبونی بگم ترکی بگم، انگلیسی بگم، عربی بگم (حالت حرص خوردن)

منظور کودک این است که با کدام زبان بگویم که حرفم را گوش کنید. کودک با حالت حرص

خوردن این جملات را می گوید و با تأکید بر فعل "بگم" می خواهد اهمیت موضوع را گوشزد کند.

با وجود - با بودن:

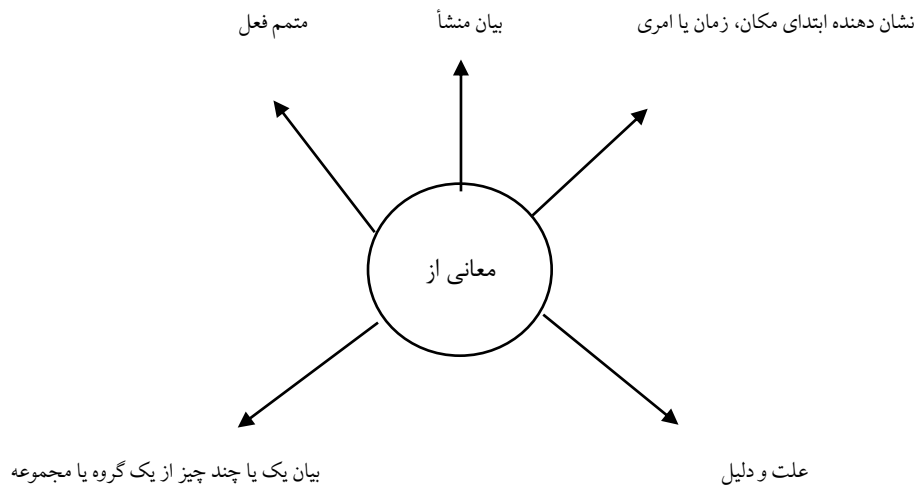
۲۱. بیابین با خونه موندن زنجیره کرونا را قطع کنیم (حالت تقاضا و خواهش)

کودک از مردم خواهش می کند که با هم همکاری کنند و با بودن در خانه باعث قطع زنجیره کرونا

شوند.

پربسامدترین معنای حرف اضافه با: همراه، به همراهی

کم‌بسامدترین معنای حرف اضافه با: با وجود - با بودن

شکل ۳. نمودار شبکه شعاعی حرف اضافه "از" گروه الف

۳-۱-۳ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه از

نشان دهنده ابتدای مکان، زمان یا امری:

کودکان این گروه سنی حروف اضافه زمانی استفاده نمی‌کنند. آنها حروف اضافه مکانی را زودتر یاد می‌گیرند.

۲۲. مادر: این حرفا رو از کجا یاد گرفتی
کودک: از خونه (حالت عصبانیت) از خانه: نشان دهنده ابتدای مکان

۲۳. از کوچه نرید بیرون خطرناکه (حالت هشدار دادن) از کوچه: نشان دهنده ابتدای مکان است. کودک با بیان جمله "نرید بیرون خطرناکه" قصد دارد به کودکان هشدار دهد.

۲۴. امام رضا از راه رسید و گفت اونو نکش (حالت امری) از راه رسید، نشان دهنده ابتدای امری است. فعل "نکش" از افعال امری محسوب می‌شود و کودک به حالت دستوری آن را بیان می‌کند.

۲۵. دیگه از ویروس بدجنس راحت بشیم (حالت انزجار و نفرت)
اصطلاح "ویروس بدجنس" و "دیگه راحت بشیم" نشان دهنده تنفر و بیزارگی کودک از ویروس کرونا است.

متمم فعل:

۲۶. مامان کلافه شد از دستش

بعضی از افعال با حرف اضافه "از" متمم می‌گیرند مانند: کلافه شدن از به علت، به دلیل:

۲۷. خونه از دودکش هوا را آلوده می‌کند

یکی از دلایل آلودگی‌های هوا دودکش خانه است برای بیان یک یا چند چیز از یک گروه یا مجموعه:

۲۸. از این شکلاتا می‌خوام (حالت درخواست کردن)

کودک از بین مجموعه از شکلات‌ها یکی از آنها را انتخاب می‌کند. فعل "می‌خوام" نشان دهنده درخواست کردن است.

پربسامدترین معنای حرف اضافه از: نشان دهنده ابتدای مکان، زمان یا امری

کم‌بسامدترین معنای حرف اضافه از: به علت، به دلیل

۳-۱-۴ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه در

بر اساس نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش، کودکان گروه سنی الف از حرف اضافه "در" استفاده نمی‌کنند. شاید بتوان نتیجه گرفت به این دلیل که کودکان هنوز مفهوم حجم و گنجایش را درک نمی‌کنند، نمی‌توانند از حرف اضافه "در" استفاده کنند.

۳-۱-۵ حرف اضافه برای

۲۹. من دلم برای بابای شما دو تا تنگ شده (حالت ناراحتی و دلتنگی)

کودک با گفتن این جمله اظهار دلتنگی خودش را نشان می‌دهد.

۳-۱-۶ حرف اضافه بدون

نشانه فقدان یا نبودن:

۳۰. نگاه کن بدون مامان و بابا نباید برید توی کوچه (حالت هشدار دادن)

کودک با بیان جمله "نگاه کن" و "نبايد برید توی کوچه بدون مامان بابا" در حال هشدار دادن به کودکان دیگر است

۳-۱-۷ حرف اضافه پیش

حضور داشتن کسی یا چیزی را می‌رساند، نزد:

۳۱. یه فکری کردم، میخوای دوتایی بریم پیش خدا (حالت پیشنهاد دادن)

همدلی کردن از مهارت‌ها و توانایی‌های جذاب کودکان در سن سه یا چهار سالگی است. کودک می‌خواهد با مادرش همدردی کند.

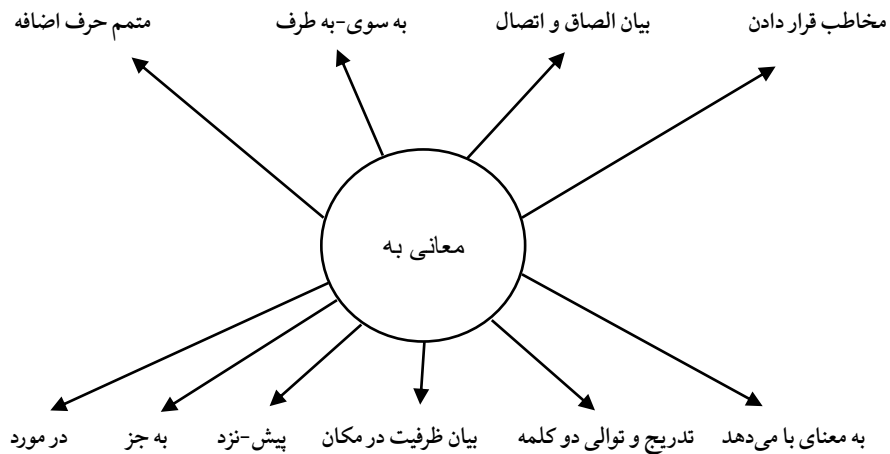
۳-۱-۸ حرف اضافه بغل

در کنار:

۳۲. می‌خوام بغل این یه دایره بکشم (جمله خبری)

در این جمله فعل "می‌خوام" یعنی قصد دارم این کار را انجام بدهم و این نشان دهنده حالت خبری جمله است.

۳-۲ بررسی شبکه شعاعی حروف اضافه در گروه سنی ب: (کودکان ۶ تا ۹ سال)

شکل ۴. نمودار شبکه شعاعی حرف اضافه "به" گروه ب

۳-۲-۱ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه به

مخاطب قرار دادن کسی یا ایجاد ارتباط با کسی یا چیزی

۳۳. درخت گفت من پولی ندارم که به تو بدم (حالت غم و ناراحتی)

کودکان در این گروه سنی به صورت محدود از حالت‌های احساسی بهره می‌برند چراکه آنها برای برقراری ارتباط با دیگران از واژگان استفاده می‌کنند. پول نداشتن و عدم توانایی مالی باعث ناراحتی کودک می‌شود.

بیان الصاق و اتصال:

۳۴. مرغابی‌ها رفتند تا به برکه دیگر رسیدند

رسیدن به برکه دیگر نشان دهنده اتصال است.

به سوی - به طرف:

۳۵. غولا برگشتن به خونه خودشون

متمم حرف اضافه:

۳۶. شما را به خدای بزرگ می سپارم

بعضی افعال با حرف اضافه "به" متمم می گیرند، مانند: می سپارم به

به "معنای"با" می دهد:

۳۷. مرغابی ها چوب را به دهانشون گرفتن

در این جمله "به دهانشون گرفتن" یعنی چوب را با دهانشون گرفتن.

برای تدریج و توالی بین دو کلمه مکرر به کار می رود:

۳۸. حنایی تصمیم گرفت از این به بعد همیشه خودشو زودبه زود بشوره و تمیز باشه

"زود" از نظر واژگانی نقش صفت را ایفا می کند. حرف اضافه به در میان دو صفت قرار گرفته است.

برای بیان ظرفیت در مکان:

۳۹. حضرت ابراهیم میره به بتخانه و همه بت ها را می شکنه

بتخانه محلی دارای حجم و گنجایش است و حضرت ابراهیم وارد بتخانه می شود.

نزد- پیش:

۴۰. در عید نوروز به دیدن بزرگترها می رویم مثل پدر بزرگ، مادر بزرگ، دایی، عمو، عمه، خاله

به جز:

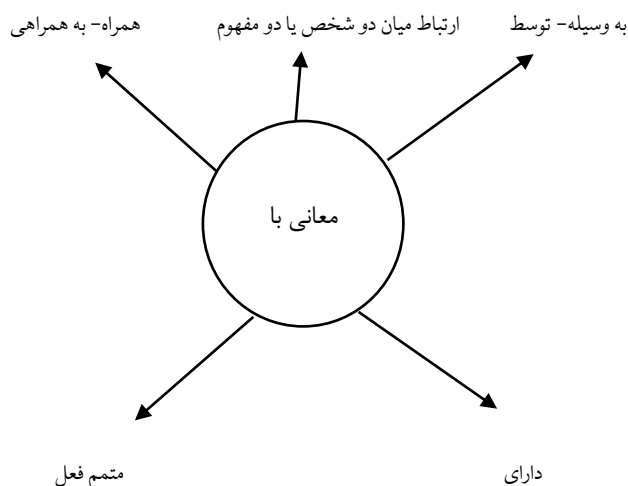
۴۱. اول هستم، اول میام همیشه، به غیر از این همیشه

در مورد:

۴۲. امروز می خوام راجع به مخروط توضیح بدم

پربسامدترین معنای حرف اضافه به: مخاطب قرار دادن کسی یا ایجاد ارتباط با کسی یا چیزی

کم بسامدترین معنای حرف اضافه به: برای تدریج و توالی بین دو کلمه به کار می رود

شکل ۵. نمودار شبکه شعاعی حرف اضافه "با" گروه ب

۳-۲-۲ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه با

برای ارتباط میان دو شخص یا دو مفهوم:

۴۳. او با مادر خدا حافظی کرد

به وسیله- توسط

۴۴. درخت گفت که بیا شاخه‌های منو ببر باهاش خونه بساز

همراه، به همراهی:

۴۵. آزاده با پدرش می‌خواهد به مدرسه برود.

متتم فعل:

۴۶. بعد رفتند با لاک‌پشت مشورت کردند

بعضی از افعال نیاز به متتم دارند مانند: مشورت کردن با

دارای:

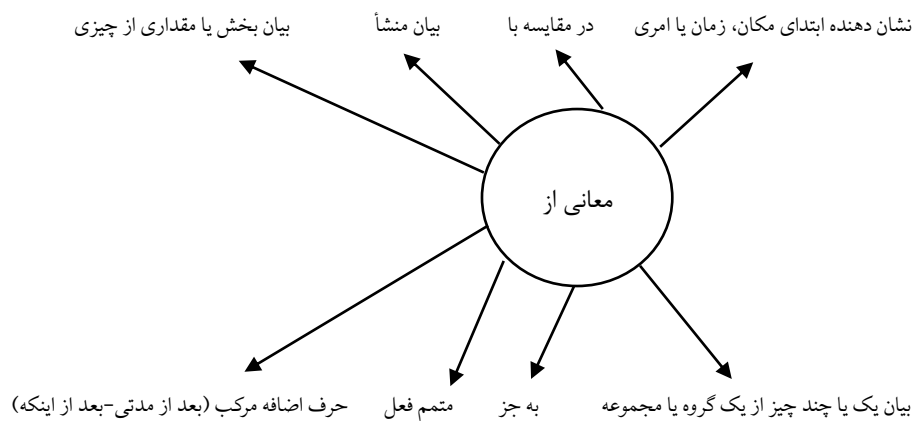
۴۷. دومی که با زیبون خوب حرف زد خلیفه را خوشحال کرد

نفر دوم که دارای زبان خوب بود یعنی از واژه‌های خوب استفاده می‌کرد باعث خوشحالی خلیفه

شد.

پربسامدترین معنای حرف اضافه با: به وسیله - توسط

کم‌بسامدترین معنای حرف اضافه با: برای بیان ارتباط میان دوشخص یا دو مفهوم

شکل ۶. نمودار شبکه شعاعی حرف اضافه "از" گروه ب

۳-۲-۳ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه از

نشان دهنده ابتدای مکان، زمان یا امری:

۴۸. از اون راهرو که بریم تو، روبرو مون دفتر خانم فلاح است
"از اون راهرو" نشان دهنده ابتدای مکان است.

برای بیان منشأ:

۴۹. گیاه از توی خاک ریشه درمیاره

منشأ این گیاه از خاک است.

برای بیان یک یا چند چیز از یک گروه یا مجموعه:

۵۰. می خوام داستانی بگم از کلیله و دمنه

کلیله و دمنه مجموعه ای از داستان ها است. کودک قصد دارد یکی از آن داستان ها را تعریف کند.

برای بیان بخش یا مقداری از چیزی:

۵۱. از شاخه هاش تاب می خورد

شاخه یکی از بخش های درخت است که کودک از آن تاب می خورد.

درمقایسه با:

۵۲. هر روز حنایی می‌رفت بازی و کثیف‌تر از روز قبل برمی‌گشت مفهوم جمله این است که در مقایسه با روز قبل کثیف‌تر بود متمم فعل:

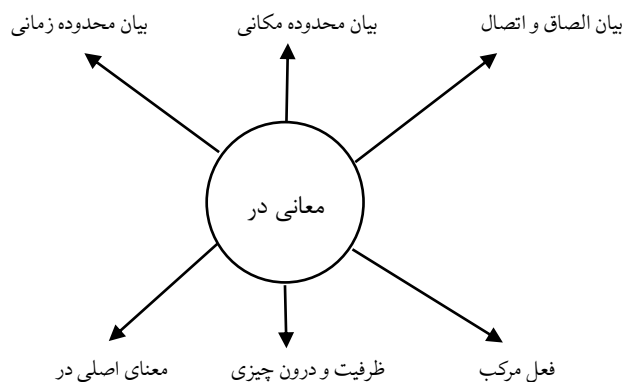
۵۳. از جلوی چشم من دور شو (حالت بیزاری و تنفر) فعل "دور شو" یکی از انواع افعال دستوری و امری به شمار می‌رود که حالت انزجار و تنفر را نشان می‌دهد. کودک در این گروه سنی برای ارتباط با مخاطب خود به ندرت از حالات احساسی بهره می‌برد به این دلیل که او استفاده از واژه‌ها را فراگرفته است. بعضی افعال با حرف اضافه "با" متمم می‌گیرند.

بجز:

۵۴. یکی بود یکی نبود غیر از خدا هیچکس نبود بعد از مدتی، بعد از اینکه:

۵۵. بعد از مدتی که برگشت دیگه پیر شده بود

پربسامدترین معنای حرف اضافه از: نشان‌دهنده ابتدای مکان، زمان یا امری کم‌بسامدترین معنای حرف اضافه از: در مقایسه با

شکل ۷. نمودار شبکه شعاعی حرف اضافه "در" گروه ب

۳-۲-۴ شبکه شعاعی معنای حرف اضافه در کودکان در این گروه سنی بیشتر از حرف اضافه "در" استفاده می‌کنند. زیرا آنها با مفهوم حجم و گنجایش آشنا شده‌اند.

برای بیان ظرفیت و درون چیزی:

۵۶. بت پرستان مکه همچنان بت‌های ریز و درشت خود را در خانه نگهداری می‌کردند. خانه دارای حجم و گنجایش است. کودک وقتی بیان می‌کند "در خانه" کاملاً با مفهوم حجم آشنا است. یعنی بت‌های ریز و درشت را درون خانه نگهداری می‌کردند.

برای بیان الصاق و اتصال:

۵۷. بعد اذان را گفتند، بچه‌ها با خانم مربی و امام جماعت در صف ایستادند.

ایستادن در صف نوعی اتصال را نشان می‌دهد

بیان محدوده مکانی:

۵۸. چند سال از حضور پیامبر در مدینه می‌گذشت.

شهر مدینه محدوده مکانی محسوب می‌شود و حرف اضافه "در" بیانگر آن است.

بیان محدوده زمانی:

۵۹. در هنگام سال تحویل دعای مخصوص سال نوراً می‌خوانیم.

هنگام سال تحویل نوعی زمان را نشان می‌دهد و حرف اضافه "در" بیانگر آن است

فعل مرکب:

کودک در این سن با افعال مرکب به طور کامل آشنایی ندارد، به همین دلیل به صورت محدود از آن استفاده می‌کند

۶۰. ما اینو قطب‌نما در نظر بگیریم.

در نظر گرفتن جزء افعال مرکب محسوب می‌شود، یعنی این نوع از حرف اضافه ابتدای فعل قرار گرفته و فعل مرکب را تشکیل داده است

معنای اصلی در: (به عنوان وسیله یا ابزار)

۶۱. تا در قطار باز شد دیدن یه نشانه از توی قطار اومد بیرون

پربسامدترین معنای حرف اضافه در: بیان محدوده زمانی

کم‌بسامدترین معنای حرف اضافه در: برای بیان الصاق و اتصال

۳-۲-۵ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه تا

نهایت و پایان مکان، زمان یا امری:

۶۲. میوه‌ها را تا دم در خونشون برد

"دم در خانه" آخرین مکان بوده که میوه‌ها را به آنجا برده است

۳-۲-۶ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه پیش

حضور داشتن کسی یا چیزی را می‌رساند- نزد

۶۳. عموش آذر اونو پیش خودش نگه میداره

آذر عموی حضرت ابراهیم او را نزد خودش نگه داشت.

۳-۲-۷ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه توی

در:

۶۴. خودشو توی چاه دید

۳-۲-۸ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه بر و روی

قرار گرفتن یا بالا بودن آن را نسبت به دیگری نشان می‌دهد

۶۴. بر سر سفره هفت سین نشسته‌اند

بر روی:

۶۵. پسر او مد روی ریشه نشست

۳-۲-۹ شبکه شعاعی معانی حرف اضافه برای

هدف و مقصود را می‌رساند:

۶۶. برای سلامتی امام زمان، خانواده و بیماران دعا می‌خوانیم

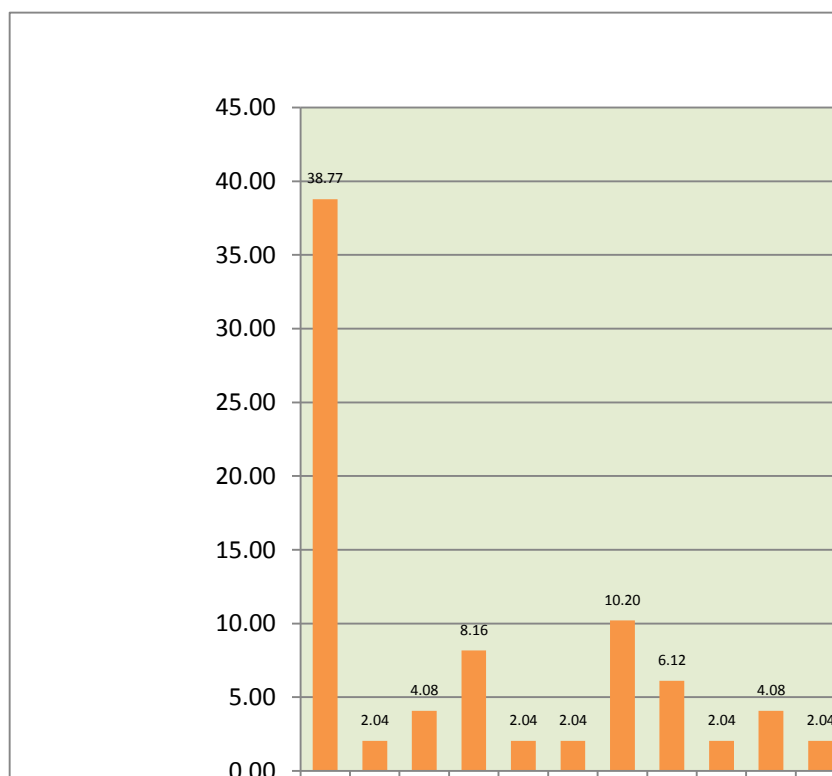
هدف ما از خواندن دعا سلامتی امام زمان، خانواده و بیماران است.

در بیان اختصاص یا تعلق داشتن چیزی به کسی یا امری به کار می‌رود:

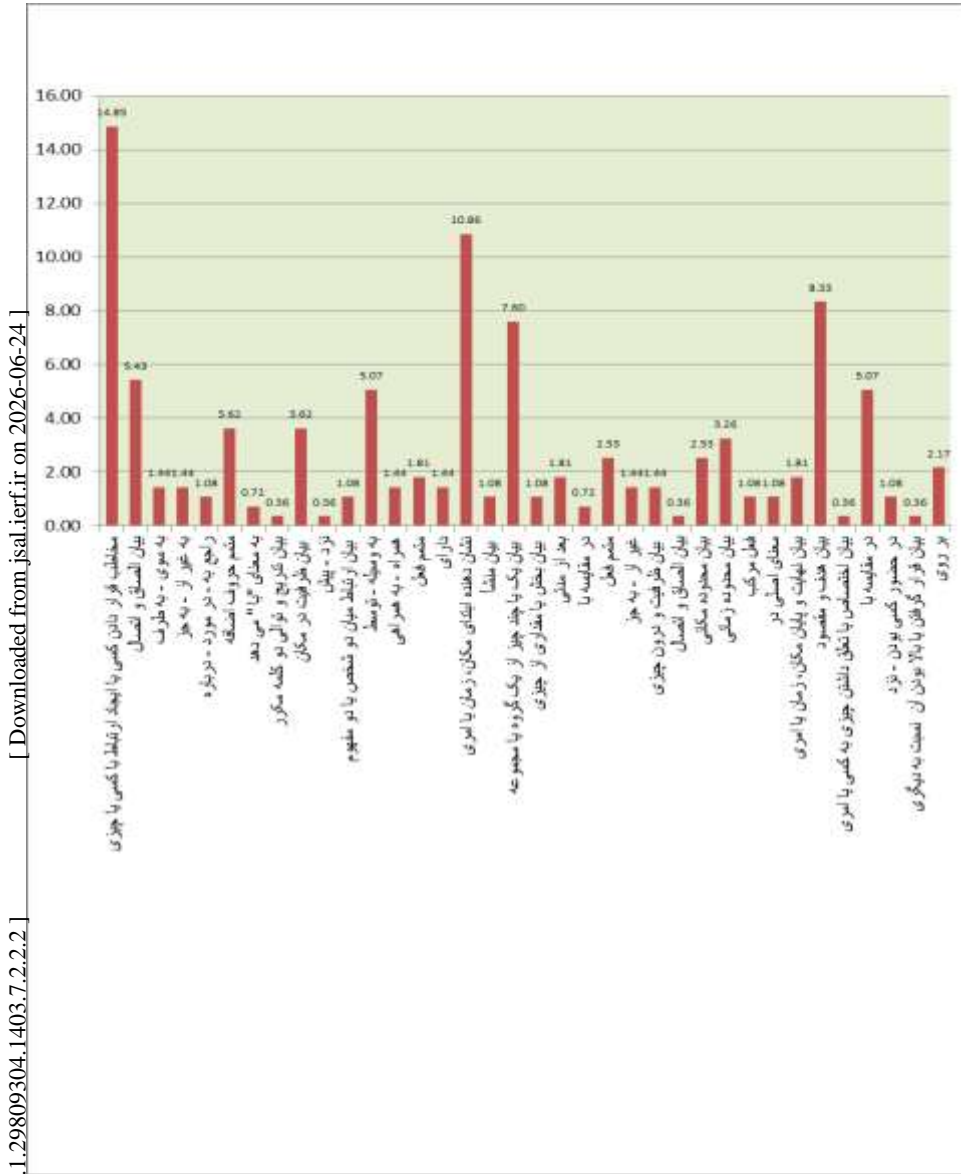
۶۷. خلیفه می‌گه آگه همه نزدیکان من بمیرن دنیا برای من چه ارزشی داره

دنیایی که به من تعلق دارد بی ارزش است.

یافته‌ها: حرف اضافه "به" بالاترین بسامد را در میان حروف اضافه در گروه سنی الف و ب دارد. پربسامدترین معنای حرف اضافه "به" مخاطب قرار دادن کسی یا ایجاد ارتباط با کسی یا چیزی است. علت بسامد بالای این حرف اضافه به این دلیل است که کودکان در گروه سنی الف و ب، هدفشان از صحبت کردن ایجاد ارتباط با افراد می‌باشد. آنها می‌خواهند بیشتر با مخاطبان ارتباط برقرار کنند. در گروه سنی "الف" حرف اضافه "در" پایین‌ترین بسامد را در بین حروف اضافه دیگر دارد. به این دلیل که کودکان هنوز مفهوم حجم و گنجایش را به طور کامل درک نمی‌کنند به همین دلیل کمتر از این حرف اضافه استفاده می‌کنند. در شبکه معنایی حرف اضافه "به" معنای بیان تدریج و توالی دو کلمه مکرر، کمترین بسامد را در گروه سنی "ب" دارد. به این دلیل کودکان در این گروه سنی به طور محدود از این ترکیبات استفاده می‌کنند. علت استفاده از حالت‌های احساسی-عاطفی در گروه سنی "الف" به این دلیل است که چون کودکان هنوز مراحل رشد زبانی-شان کامل نشده است و دایره واژگانی آنها کامل نیست برای ایجاد ارتباط از عواطف و احساسات بهره می‌برند.

شکل ۸. نمودار شبکه معنایی حروف اضافه در گروه سنی الف

شکل ۹. نمودار شبکه معنایی حروف اضافه در گروه سنی ب

[DOR: 20.1001.1.29809304.1403.7.2.2.2] [Downloaded from jsal.iarf.ir on 2026-06-24]

۴ نتیجه‌گیری

در پاسخ به فرضیه اول مبنی بر اینکه یادگیری حروف اضافه بخش مهمی از رشد دستوری-شناختی کودک محسوب می‌شود، رشد این بخش هنوز در کودک دوساله کامل نشده است. به همین دلیل کودکان دوساله از حروف اضافه در گفتارشان استفاده نمی‌کنند. از دیدگاه جورج یول^{۲۴} (۱۹۸۵) ترکیباتی نظیر mommy eat, baby chair و cat bad در گفتار کودک دوساله پدیدار می‌شود که او این مرحله را مرحله دو کلمه‌ای می‌نامد. نوری (۲۰۲۰) مشاور و روانشناس کودک معتقد است، کودک دوساله می‌تواند در جملات خود از دو یا سه کلمه استفاده کند. معمولاً حدود ۵۰ تا ۷۵ کلمه می‌داند او قادر است آنها را کنار هم بگذارد و عبارت و جمله بسازد. جمله‌های دو کلمه‌ای شامل اسم و فعل رایج‌ترین توانایی کودک در این سن است. این فرضیه تایید گردید. این نتیجه‌گیری همسو با کار پژوهشگرانی مانند: ژان پیازه^{۲۵} (۱۹۵۲)، جروم برونر (۱۹۹۵)، جورج یول (۱۹۸۵)، مایکل توماسلو^{۲۶} (۲۰۰۹) و نوری (۲۰۲۰) می‌باشد.

در پاسخ به فرضیه دوم مبنی بر اینکه یکی از اولین و مهمترین دستاوردهای شناختی ما از آغاز تولد، فهم اشیا و نحوه ارتباط آنها در مکان و فضای فیزیکی است بنابراین کودکان حروف اضافه مکانی را زودتر فرامی‌گیرند. به اعتقاد لی^{۲۷} حروف اضافه‌ای مثل "روی، زیر، توی، بیرون" مفاهیم اولیه‌ای هستند که مدل‌های ذهنی مان را از جهان خارج روی آنها بنا می‌کنیم. (لی، ۲۰۰۱: ۱۸). روتلیج^{۲۸} در فرهنگ زبان و زبان‌شناسی در مدخل حروف اضافه چنین می‌گوید: حوزه مکان از حوزه‌های اساسی در تجربه ماست، حوزه‌ای است که از ابتدای تولد با آن روبرو هستیم و درکش می‌کنیم و به همین خاطر است که از آن به عنوان حوزه مبدأ در عملیات استعاری ذهنی استفاده می‌کنیم به این معنا که برخی حوزه‌های انتزاعی تر مانند مفهوم زمان و یا مفاهیم انتزاعی معنایی را بر اساس آن درک می‌کنیم. اما حروف اضافه غیر مکانی^{۲۹} مثل "به، با، از، تا، برای" را نمی‌توان به لحاظ زبان‌شناسی شناختی جزء واژه‌های فضایی به حساب آورد، چراکه مستقیماً به محیط خارج ارجاع داده نمی‌شوند بلکه به وسیله ابزار، معنامند می‌شوند (راسخ مهند، ۲۰۱۴) این فرضیه تایید گردید. این نتیجه همسو با کار پژوهشگرانی مانند: هاینه، کلودی و هونمیر^{۳۰} (۱۹۹۱)، لی (۲۰۰۱) ، ایوانز و گرین^{۳۱} (۲۰۰۶) ، راسخ مهند (۲۰۱۴) ، گلفام و یوسفی‌راد (۱۳۸۵)، زاهدی و محمدی زیارتی (۱۳۹۰) ، افخمی و اصغری (۱۳۹۱) ، ولی‌زاده، محمدی بختیاری، فلاحی و فهام (۱۳۹۸) می‌باشد.

با توجه به نظریه رشد شناختی برونر مرحله حسی-حرکتی از بدو تولد تا ۲ سالگی اتفاق می‌افتد. کودک در این مرحله هنوز نمی‌تواند صحبت کند که قادر باشد از حروف اضافه استفاده کند و این مرحله فقط شامل بازنمایی حرکتی و عملی می‌باشد.

با توجه به اهمیت هنر داستان‌نویسی مخصوصاً در حوزه کودکان، نگارنده پیشنهادهایی را جهت نگارش داستان‌ها به شیوه‌ای که باعث تسریع رشد یادگیری زبان کودک شود ارائه می‌کند. شناخت احساسات به کودکان کمک می‌کند بهتر بتوانند با حس درونی خود در لحظه ارتباط برقرار کنند و راه بهتری برای تعامل با دنیای اطراف پیدا کنند. نویسندگان داستان‌های کودکان در گروه سنی الف به ویژه دوساله‌ها، سعی می‌کنند ابتدا عواطف و احساسات را به کودکان آموزش دهند. این امر از دو راه می‌تواند صورت پذیرد یا از طریق نگارش داستان‌هایی که آموزش احساسات به کودکان دشوار است چراکه احساس مفهومی کاملاً انتزاعی است. توصیف احساس غمگین بودن، ترسیدن یا هیجان زدگی سخت است. اگر نویسندگان از تصاویری استفاده کنند که بیانگر حالات غم، شادی، ترس و ... باشند، کودک با کمک این تصاویر می‌تواند خیلی بهتر این احساسات را درک کند.

نویسندگان در نگارش داستان‌هایشان سعی کنند از مفاهیم انتزاعی استفاده نکنند به این دلیل که کودکان گروه سنی الف هر چقدر که ببینند و با حواس پنجگانه آن را بشناسند باور دارند، آنها درکی درباره این مفاهیم ندارند. استفاده از این مفاهیم در داستان‌ها باعث سردرگمی و گیجی کودکان می‌گردد. اگر نویسندگان مجبور به استفاده از این مفاهیم شدند تلاش کنند آنها را به شکل ملموس‌تری برای کودکان تصویرسازی کنند. مثلاً بگویند خوبی مانند نور است و بدی مانند تاریکی یا بیان کنند خدا نور است و زمین را با نور خود روشن می‌کند. یعنی خدا را به نوری تشبیه کنند که به همه چیز می‌تابد. اگر برای بیان این مفاهیم از تشبیه‌ها و تمثیل‌های بیشتری استفاده شود کودک درک خیلی بهتر می‌تواند از مفاهیم انتزاعی داشته باشد.

یادگیری حروف اضافه بخش مهمی از رشد دستوری-شناختی کودک محسوب می‌شود. رشد این بخش هنوز در کودک دوساله کامل نشده است و آنها درک کاملی از حروف اضافه ندارند. نویسندگان اگر بتوانند در داستان‌هایشان حروف اضافه را به کار نبرند یا بر حسب ضرورت از آنها استفاده کنند، کودکان کمتر دچار سردرگمی می‌شوند.

اگرچه کودکان، حروف اضافه را در آخرین مراحل زبان‌آموزی خود فرا می‌گیرند، درک مفهومی که حروف اضافه به ویژه حروف اضافه مکانی القا می‌کند خیلی زودتر از یادگیری زبان آغاز می‌شود.

نویسندگان گروه سنی الف کودکان سه‌ساله می‌توانند با استفاده از حروف اضافه مکانی در داستان‌هایشان به روند فراگیری زبان کودک سرعت ببخشند چراکه آنها حروف اضافه مکانی را زودتر فرا می‌گیرند. اگر نویسندگان این حروف را همراه با تصاویر در داستان‌هایشان به نمایش درآورند، این کودکان به طور ملموس‌تری حروف اضافه مکانی را یاد می‌گیرند. این حروف عبارتند از: بالای - پایین، زیر - روی، توی - بیرون، داخل، درون، بغل.

یکی از جنبه‌های مهم رشد کودکان در سه‌سالگی حس کنجکاوی است. آنها به صورت ذاتی کنجکاوند و در واقع کنجکاوی عاملی است که نقش بزرگی در چگونگی رشد و شکل‌گیری شخصیت کودک دارد. اهمیت کنجکاوی در یادگیری کودکان را هرگز نمی‌توان نادیده گرفت. نویسندگان می‌توانند با استفاده از کلمات پرسشی نظیر کی، کجا، چرا، چی، چطور، چگونه، ... در داستان‌هایشان حس کنجکاوی را در کودکان سه‌ساله بیشتر تقویت کنند. نویسندگان محترم و بزرگوار در حیطه داستان‌های کودک، می‌توانند برای گروه سنی الف، کودکان چهار و پنج‌ساله از حروف اضافه نظیر (از، در، به و با) و مشتقات آن استفاده کنند. به این دلیل که آنها در این سن مفهوم حروف اضافه را درک می‌کنند.

پی‌نوشت‌ها

1. Radial Network
2. Evans & Tyler
3. Tchizmarova
4. Theory of child language development stages
5. Jerome Bruner
6. Spatial Preposition
7. Cognitive Semantics
8. Schema
9. Meaning Network
10. Prototype
11. Trajector
12. Landmark
13. Lakoff & Johnson
14. Abdalla
15. Fahmi Ajami
16. Effectiveness
17. Mustaqim, Arifin, Mukit & kholik
18. Cognitive Linguistics
19. Langacker
20. Brugman & Lakoff
21. Movement Representation
22. Image Representation
23. Iconic Representation
24. George Yule
25. Piaget Jean
26. Micheal Tomasello
27. Lee
28. Routledge
29. Non_Spatial Preposition
30. Heine, Claudi & Hunnemeyer
31. Evans & Green

منابع و مآخذ

- انوری، حسن (۱۳۸۲). فرهنگ بزرگ سخن. تهران: انتشارات سخن.
- افخمی، علی و زهرا اصغری (۱۳۹۱). "چگونگی اشتقاق مفاهیم غیر مکانی از مفهوم مکانی حرف اضافه "در" در حوزه معناشناسی شناختی و بر اساس نظریه LCCMT". زبان پژوهی، دوره ۴، شماره ۷، صص ۲۸-۴۸. DOI: 10.22051/JLR.2013.1002
- بادام دری، زهرا و محمود الیاسی (۱۴۰۰). "اتخاذ رویکرد شناختی در آموزش مفاهیم مکانی و انتزاعی حروف اضافه "in" به فارسی زبانان و "در" به غیر فارسی زبانان". جستارهای زبانی، دوره ۱۲، شماره ۲، صص ۳۵-۶۴. DOI: 10.29252/LRR.12.2.2.64
- راسخ مهند، محمد (۱۳۹۳). مقدمه ای بر زبان‌شناسی شناختی: نظریه‌ها و مفاهیم. تهران: انتشارات سخن.
- رضی نژاد، محمد و مونا فرمانده بحری (۱۴۰۰). "بررسی شبکه معنایی حرف اضافه "تا" در چارچوب معنی‌شناسی شناختی". شهریار پژوهی، دوره ۸، شماره ۳۱، صص ۹۲۵-۹۴۲.
- رضی نژاد، محمد، توحید صیامی و مونا فرمانده بحری (۱۳۹۹). "بررسی شبکه معنایی حرف اضافه فارسی "پیش" در چارچوب معنی‌شناسی شناختی". دومین کنفرانس ملی علوم انسانی و توسعه در شیراز، <https://Civilica.com/doc/1183971>
- زاهدی، کیوان و عاطفه محمدی زیارتی (۱۳۹۰). "شبکه معنایی حرف اضافه "از" در چارچوب معنی‌شناسی شناختی". تازه‌های علوم شناختی، دوره ۱۳، شماره ۱، صص ۶۷-۸۰.
- گلفام، ارسلان، مصطفی عاصی، فردوس آقاگل زاده و فاطمه یوسفی (۱۳۸۸). "بررسی حرف اضافه "از" در چارچوب معناشناسی شناختی و مقایسه آن با رویکرد سنتی". زبان و زبان‌شناسی، دوره ۵، شماره ۱۰، صص ۶۹-۸۰.
- گلفام، ارسلان و فاطمه یوسفی راد (۱۳۸۹). "رویکرد معناشناسی شناختی به حروف اضافه مکانی زبان فارسی از منظر آموزشی، مطالعه موردی: حرف اضافه "در". پژوهش‌های زبان خارجی، شماره ۵۶، صص ۱۶۷-۱۷۹.
- مشکین فام، بتول و اعظم دهقانی نیسیانی (۱۳۹۷). "بررسی شناختی شبکه معنایی حرف "ثم" در قرآن کریم". پژوهش‌های زبان‌شناسی قرآن کریم، دوره ۷، شماره ۲، صص ۱-۱۶. doi: 10.22108/nrgs.2018.110494.1250
- نوری، نسیم (۱۳۹۹)، "شخصیت‌شناسی کودکان ۲ ساله"، مجموعه مقاله ۲، <http://drnasimnouri.com>

مقایسه روند فراگیری حروف اضافه از منظر شبکه شعاعی در کودکان گروه سنی الف و ب

ولی زاده، سبا، بهروز محمودی بختیاری، محمد هادی فلاحی و مریم فهام (۱۳۹۸). "درک و بیان حروف اضافه مکانی و غیر مکانی در کودکان مبتلا به آسیب ویژه زبانی در مقایسه با کودکان طبیعی در چارچوب زبان شناسی شناختی". تازه های علوم شناختی، دوره ۲۱، شماره ۴، صص ۱۰۳-۱۱۲. doi: [10.30699/icss.21.4.103](https://doi.org/10.30699/icss.21.4.103)

Acknowledgements

We would like to express our thanks to reviewers for their valuable suggestions on an earlier version of this paper.

Declaration of Conflicting Interests

The author(s) declared no potential conflicts of interest with respect to the research, authorship and/or publication of this article.

Funding

The author(s) received no financial support for the research, authorship, and/or publication of this article.

REFERENCES

- Anvri, H., (2003). *The great culture of Sokhan*. Tehran: Sokhan Publications. [In Persian]
- Afkhami, A., & Asghari, S. Z. (2012). "A Survey on Emerging Non-Spatial Senses From the Spatial Sense of "Dar" Based on LCCM Theory". *ZABANPAZHUI (Journal of Language Research)*, 4(7), pp. 27-48. DOI: 10.22051/jlr.2013.1002
- Badamdari Z, Elyasi M. (2021) "Teaching concrete and abstract concepts of prepositions "in" to Persian speakers and "dar" to non-Persian speakers: A Study in the Framework of Cognitive Semantics". *LRR*; 12 (2): pp. 35-64. DOI: 10.29252/LRR.12.2.2
- Rasekh Mohammad, M., (2014). *An introduction to cognitive linguistics: theories and concepts*. Tehran: Sokhan Publications. [In Persian]
- Razi Nejad, M., Mona, F., (2021). "Investigation of the semantic network of the preposition "to" in the framework of cognitive semantics". *Shahyar Research*, 8(31), pp. 925-942.
- Razi Nejad, M., Tawheed, S., (2019). "Investigation of the semantic network of the Persian preposition "pish" in the framework of cognitive semantics". *The second national humanities and development conference in Shiraz*, <https://Civilica.com/doc/1183971>
- Zahedi, K., Mohammadi, A., (2011) "Semantic Network of a Modern Persian Preposition: "Az" in a Cognitive Semantic Framework". *Advances in Cognitive Sciences*; 13(1), pp. 67-80
- Golfam, A., Assi, M., Agha Golzadeh, F., & Yousefi Rad, F. (2009). "The Analysis of Persian Preposition /az/ within the framework of Cognitive Semantics and Comparing it with the Traditional Approach". *Language and Linguistics*, 5(10), pp. 69-80.
- Golfam, A., & Yousefi Rad, F. (2010). "A Cognitive Semantic Approach to Persian Spatial Prepositions, a Pedagogical Perspective, Case Study:

Persian Preposition /dar/. *Research in Contemporary World Literature*, 14(56), pp. 167-179.

Meshkinfam, B., & Dehghani, A. (2019). "Cognitive study of semantic network of the letter "Thumma" in the Holy Quran". *Linguistic Research in the Holy Quran*, 7(2), pp. 1-16. DOI: 10.22108/nrgs.2018.110494.1250

Nouri, Nasim (2019), "Characteristics of 2-year-old children", *article collection 2*, <http://drnasimnouri.com>

Valizade S, Mahmoodi Bakhtiari B, Fallahi M H, Faham M. Comprehension and production of spatial and non-spatial prepositions in specific language impairment children versus healthy children Based on cognitive linguistics. *Advances in Cognitive Sciences* 2020; 21(4): pp. 103-112, DOI: 10.30699/icss.21.4.103

Abdalla, I. (2021). "Difficultes in using correct English prepositions among EFL students". *JEES (Journal of English Educators Society)*, 6(2).

Brugman, C. (1980). *The study of Over: Polysemy, Semantics, and the Structure of the Lexicon*. New York: Garland. [In English]

Brugman, C., & Lakoff, G. (1988). "Cognitive Topology and Lexical Networks". *Lexical Ambiguity Resolution: Perspective from Psycholinguistics, Neuropsychology, and Artificial Intelligence*. Steven, S. Garrison, W, Cottrell., & Michael, K. Tanenhaus(eds.). San Mateo. Morgan Kaufmann, pp. 477-508.

Bruner, J. (1995). "The Cognitive revolution in children's understanding of mind". <http://psycnet.apa.org>.

Evans, V., & Green, M. (2006). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh University Press. [In English]

Fahmi, Aajami, R. (2022). "A cognitive linguistic study of the English prepositions above, on and over". *Journal of Language and Linguistics Studies*, 18(1), pp. 738-751. Doi: 10.52462/jlls.216

Geeraerts, k. (1986). *Theories of lexical Semantics*. Safavi, K. [Safavi K]. Tehran: Scientific publication. [In English]

Heine, B. Claudi, U., & Hunnemeyer, F. (1991). *Grammaticalization: A Conceptual framework*. Chicago: Chicago University of Chicago Press.

Langacker, R. (1991). *Foundations of cognitive grammar*. Stanford, CA: Stanford University Press. [In English]

Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: Chicago University Press. [In English]

Lakoff, G. (1987). *Woman, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: Chicago University Press.

Lee, D. (2001). *Cognitive Linguistics: An introduction*. Oxford: Oxford University Press.18. [In English]

Mustaqim, M. Arifin, Z. Mukit, A., & Kholik, A. (2023). "Analysis of the meanings of prepositions in Surat Al-Sajadah". *Dzil Majaz: Journal of Arabic Literature*, 1(1), pp. 41-52. DOI: 10.58223/dzilmajaz.v1i1.23

Piaget, J. (2000). "Piaget's theory of cognitive development". *Childhood cognitive development: The essential readings*, 2, pp. 33-47.

Tchizmarova, I, K. (2006). "A Cognitive Linguistics Analysis Of the Bulgarian Verbal Prefixes". Retrieved from: <http://seelrc.org>.

Tchizmarova, I, K. (2012). "A Cognitive Linguistics Analysis Of the Bulgarian Verbal prefixes". *Jezitoslovlje*, pp. 219-260.

Tomasello, M. (2009). "Cognitive Linguistics. In M. Bechtel and G. Graham (eds)", *A companion to Cognitive Science*. Blackwell Companions to Philosophy, pp. 477-487.

Tyler, A., & Evans, V. (2003). *The Semantics of English English prepositions: Spatial Scenes, Embodied Meaning and Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press. [In English]

Yule, G. Yanz, J., & Tsuda, A. (1985). "Investigating aspects of the language learner's confidence: An application of the theory of signal detection". *Language Learning*, 35(3), pp. 473-488. DOI:10.1111/j.1467-1770.1985.tb01088.x